

УДК 316.613:159.9.016.133:001.12(045)

В. С. Павлова

аспірант,

Класичний приватний університет

м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-б

e-mail: vika_pavlova@lenta.ru

ГЕНЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ

Стаття присвячена розгляду основних характеристик, етапів та модифікацій генетичного підходу. Досліджуються особливості застосування генетичного підходу в дослідженні проблеми перфекціонізму. Вивчаються умови, причини і основні детермінанти походження перфекціонізму, закономірності його виникнення, формування та розвитку.

Ключові слова: перфекціонізм, генетичний підхід, теорії перфекціонізму.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими теоретичними і практичними завданнями. У площині сучасних теоретичних та емпіричних досліджень проблеми перфекціонізму більшість дослідників розкривають його як багатомірний особистісний конструкт, одні параметри якого пов'язані з конструктивним прагненням особистості до досконалості (нормальним адаптивним функціонуванням), а інші — з патологічним прагненням до довершеності, що може провокувати розлади афективного спектра, знижувати продуктивність діяльності (деадаптивне функціонування). Саме тому вивчення перфекціонізму з його двовекторною спрямованістю набуває в сучасній психології актуального статусу, особливо це стосується питань його психологічного змісту та феноменологічної приналежності.

Будь-яке наближення до розкриття змісту перфекціонізму, яке є складним та багатовимірним явищем, дає змогу знайти відповіді на ряд ключових запитань, що виникають під час дослідження особистості. Універсальність і невичерпність проблеми перфекціонізму є причиною існування численних теорій, які висвітлюють тільки окремі його сторони і прояви. На сьогодні проблема перфекціонізму вимагає відпрацювання певної теоретико-методологічної та дослідної бази, потребує розробки адекватних теоретичних і практичних засобів вивчення, а відтак є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема перфекціонізму як психологічна категорія є досить новою. Вона широко досліджується переважно за кордоном (Д. Барнс, С. Блатт, Р. Фрост, П. Х'юїтт, Г. Флетт, Д. Хамачек, Д. Боучер, Л. Девідсон, Р. Слейні, Л. Террі-Шорт, Р. Оуенс, П. Слейд), а останнім часом починає активно висвітлюватися в роботах російських науковців (Н. Гаранян, С. Степанов, І. Грачова, С. Єніколопов, Є. Соколова, П. Циганкова, А. Холмогорова, Т. Юдеєва, В. Ясная) та українських вчених (І. Гуляс, Л. Данилевич, О. Лоза, Г. Чепурна).

Поняття перфекціонізму почало з'являтися в науковій літературі в середині ХХ ст. Фактично перфекціонізм як явище психічної спрямованості був відзначений набагато раніше А. Адлером — як компенсаторне прагнення до переваги й досконалості, К. Хорні — як нарцисична патологія. Впродовж 60—80-их рр. у зарубіжній клінічній психології і психотерапії інтенсивно розроблялися теорії уявлень про перфекціонізм [13].

В когнітивно-біхевіоральному напрямку розвивається переважно вузьке симптоматичне розуміння перфекціонізму як настанови, що виявляється шляхом неприйняття всього, що нижче довершеності [17].

Диференційно-типологічний аспект вивчення проблеми перфекціонізму реалізується в роботах багатьох авторів. Досліджуються специфічності перфекціонізму щодо статі, віку та нозологічної приналежності особистостей до тривожних і депресивних розладів. В руслі типологічного підходу до перфекціонізму відображені яскраві відмінності між нормальним і патологічним типами перфекціонізму, зв'язавши перший зі спектром адаптивних якостей особистості (конструктивним прагненням до досягнень, позитивним афектом, упевненістю в собі, самоефективністю) і останній — з низкою дезадаптивних особистісних характеристик (схильністю до самокритики і самозвинувачення, прокрастинацією, емоційною дезадаптацією) [4].

У вітчизняній традиції також є погляд на проблему перфекціонізму. Існують дослідження, теоретико-методологічною основою яких є положення культурно-історичної концепції про системний характер аномального психічного явища (Л. Виготський, Б. Зейгарник, Ф. Поляков, Т. Соколова, В. Миколаєва, О. Тхостов), що дає змогу вивчати перфекціонізм як рису особистості в її структурно-функціональних зв'язках і динамічній взаємодії із стильовими характеристиками психічної діяльності та рівнем особистісної організації [8].

На наш погляд, адекватне розкриття й розуміння сутності, структури та основних закономірностей виникнення, становлення і саморозгортання такого складного універсального феномену як перфекціонізм вимагає реалізації системно-генетичного підходу до його розгляду. При цьому особливу пояснювальну і евристичну силу набуває генетичний підхід до дослідження перфекціонізму, який розкриває глибинні закономірності його розвитку як живого, саморушного цілого.

Метою статті є дослідження особливостей застосування генетичного підходу до проблеми перфекціонізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. У найбільш широкому сенсі генетичний підхід розуміється як спосіб дослідження об'єктів і явищ, що розвиваються, як метод пояснення, інтерпретації та розуміння процесу їх виникнення, зростання, становлення, розквіту і трансформації. При цьому генетичний підхід до досліджуваних об'єктів включає в себе ряд послідовних етапів.

1. Визначення початкових умов виникнення і причин походження явища.
2. Виявлення вихідної одиниці, ядра, «клітинки», деякої вихідної матриці, яка спочатку містить всі властивості, лежить в основі і залишається тотожною протягом якісно різних етапів розвитку.
3. Визначення основних етапів і стадій, якісних рівнів і циклів розвитку, виявлення точок переходу та зв'язків досліджуваних явищ у часі.
4. Розкриття основних умов і законів функціонування і розвитку об'єктів, виявлення своєрідності прояву цих законів на кожному етапі розвитку, вивчення характеру зміни самих законів, розкриття механізмів переходу від нижчих форм до вищих, а також визначення основних тенденцій і перспектив їхнього руху.

У вузькому сенсі генетичний аналіз передбачає розгляд об'єкта дослідження з точки зору його походження і минулого розвитку. У даному випадку увага дослідників спрямовується на причини та умови виникнення і породження об'єкта, на виявлення його генезису. При цьому перевага віддається детерміністському, каузальному, а не телеологічному поясненню процесу розвитку.

У широкому розумінні генетичний підхід розглядається як реалізація одного з основних принципів психології, а саме принципу розвитку, який був творчо застосований у дослідженнях психологічної реальності в роботах П. Блонського, Л. Виготського, С. Рубінштейна, О. Леонтьєва, Б. Ананьєва, Г. Костюка, Л. Анциферовой, С. Максименко [6]. Тут генетичний підхід, поряд з каузальним, включає і телеологічний (цільовий) пояснювальний принцип і проявляється як фундаментальний спосіб вивчення систем, що розвиваються. Сучасне розуміння генетичного підходу характеризується переважанням телеологічних, ціннісних принципів пояснення і розуміння розвитку особистості, цілісним розглядом всього її життєвого шляху, пріоритетним урахуванням процесів «детермінації майбутнім» і підкресленням факторів саморуху, саморозвитку і самореалізації особистості. Даний підхід реалізується в генетико-моделюючому методі С. Максименко, в якому особлива увага приділяється процесам прогнозування життєвого шляху особистості, проектуванню та активному моделюванню розвитку, початкової креативності та глибинним чинникам самовиникнення, самоствердження і самоздійснення особистості [6, 7].

У той же час генетичний підхід виступає як самостійний методологічний напрям, як спосіб бачення і дослідження об'єкта, який реалізується у вигляді таких часткових проявів і модифікацій.

1. Еволюційний підхід, який розглядає психіку і свідомість як результат адаптації до вимог навколишнього середовища в умовах взаємодії людини зі світом.
2. Філогенетичний підхід, який реалізується в дослідженнях розвитку психіки від її початкових проявів у тваринному світі до свідомості людини.
3. Онтогенетичний підхід, що представляє собою вивчення окремих етапів і вікових періодів розвитку психіки і свідомості.
4. Психогенетичний підхід, який досліджує генезис індивідуальних психічних особливостей, а також спадкові та вроджені індивідуальні властивості нервової системи як чинники виникнення і розвитку психіки.
5. Соціогенетичний підхід, який досліджує процес формування психіки, свідомості і особистості під впливом соціального середовища і виховання.
6. Персоногенетичний підхід, при якому психічний розвиток розуміється як результат саморуху і спонтанного прагнення до самоактуалізації, а також вільного і свідомого вибору.
7. Історичний підхід, який досліджує умови, чинники і закони розвитку і особливості прояву психіки і свідомості в різних суспільно-економічних формаціях.

Реалізація генетичного підходу при дослідженні проблеми перфекціонізму проявляється в побудові системи самостійних теорій, що розуміються як окремі пояснювальні підходи, об'єднані у рамках інтегральної генетичної моделі перфекціонізму. При цьому генетичні теорії спрямовані на вивчення походження перфекціонізму, на розкриття умов, причин, детермінант та законів його виникнення, формування та розвитку. У даному випадку основна увага дослідника фокусується на визначенні початкової причини, що лежить в основі перфекціонізму, виявленні вихідної матриці, якісно своєрідного ядра, яке залишається тотожним на різних етапах його розвитку.

Також реалізація приватних варіантів і модифікацій генетичного підходу призводить до створення окремих теорій перфекціонізму, в основі яких лежать відповідні пояснювальні принципи.

1. Еволюційні теорії. Перфекціонізм (від лат. *perfectio* — завершення, вища досконалість, ідеал). Ця теорія стверджує, що в основі перфекціонізму лежить пристрасне прагнення до удосконалення всього існуючого і постійне проходження найвищим стандартам досконалості. Відповідно до цієї теорії перфекціоніст прагне до досягнення гранично високих цілей, здійснюючи для цього величезні зусилля. Крім цього, це бачення і досягнення ідеалу шляхом виконання титанічної роботи та втілення в об'єктах вищих цінностей краси, істини, добра і користі.

Перфекціонізм заснований на могутній рушійній силі в житті людини і еволюції, що виявляється в наполегливому прагненні особистості до досконалості. Досягнення досконалості вимагає інтенсивної концентрації волі, невпинних зусиль і постійного відновлення циклів активності. Це прагнення і здатність до доопрацювання, схильність до деталізації, слідування принципу перфекціонізму — «Бог в деталях». Основне призначення перфекціоніста, на думку Р. Керрі, полягає в створенні вищого порядку, в якому досягається або відновлюється єдність і в якому людство повністю здійснює себе. Так, Г. Жолі пише, що перфекціоніст набагато частіше використовує свої сили на організацію існуючих вже елементів і на додання їм невідомої до цих пір сили, виразності і могутності, ніж на відшукування і створення самих цих елементів [13].

2. Філогенетичний підхід, який реалізується в дослідженнях розвитку психіки від її початкових проявів у тваринному світі до свідомості людини. Саме у філогенетичній теорії присутнє теоретичне пояснення того, як прообрази перфекціоністських патернів особистості можуть бути виведені з філогенетичної спадщини особистості. Ці генетично обумовлені «стратегії», які сприяли виживанню і репродукції, ймовірно, є результатом природного відбору. Такі симптоми і синдроми, як тривога і депресія, і такий розлад особистості, як залежна особистість, являють собою перебільшену форму цих примітивних перфекціоністських стратегій.

Так розгляд філогенетичних теорій може рухатися уздовж континууму від еволюційно сформованих стратегій до розгляду того, як обробка інформації, включаючи емоційні процеси, передусє застосуванню цих перфекціоністських стратегій. Іншими словами, оцінка специфічних вимог ситуації передусє адаптивній (або дезадаптивній) перфекціоністській стратегії і викликає їх. Оцінка ситуації, принаймні частково, залежить від релевантних основних переконань. Ці переконання входять в більш-менш стійкі структури, звані «схемами», які відбирають і синтезують дані, що надходять. Психологічна послідовність далі йде від оцінки до емоційного і мотиваційного збудження і, нарешті, до вибору та реалізації релевантної стратегії [1]. Автори цієї теорії розцінюють основні структури (схеми), від яких залежать ці когнітивні, емоційні та мотиваційні процеси як фундаментальні елементи особистості.

3. Онтогенетичний підхід розкривається у тому, що співвідношення конструктивних і неконструктивних проявів перфекціонізму може бути обумовлено віковими особливостями, зокрема, ступенем особистісної зрілості, яка визначає ступінь готовності до високих вимог серед осіб різного віку. Підставою для обґрунтування такого підходу стали дані вікової психології, що свідчать про автономізацію від соціального оточення з віком, яка змінює ставлення до вимог ззовні з дорослішанням [5]. Дорослішання виражається в зрілому прийнятті соціальних норм, яке може змінити ставлення до перфекціонізму серед осіб по мірі включення в діяльність.

4. Психогенетична теорія ґрунтується на генетичній обумовленості перфекціонізму, а також на припущенні, що перфекціонізм передається у спадок з по-

коління в покоління. Експерти довго звинувачували батьків у тому, що ті надають надмірне значення досягненням дітей і показують, що люблять їх не просто так. Проте недавні дослідження показали, що важливу роль відіграють і гени, які діти успадковують від батьків. Вчені Мічиганського державного університету протягом декількох років вели спостереження за дівчатками близнюками у віці від 12 до 22 років. Близнюки були розділені на дві групи: з 100% збігом хромосом (однояйцеві близнюки) і з 50% збігом (разнояйцеві близнюки). Кожна пара близнят виховувалася однаково. Всього в дослідженні брали участь 292 особи. По закінченні спостереження були зроблені висновки, що в умовах однакового виховання, кількість балів за «шкалою перфекціонізму» у однояйцевих близнюків майже збігається на відміну від різнояйцевих близнюків [12]. Це свідчить про те, що генетичний код надає більший вплив, ніж навколишнє середовище. Ідеї про генетичну основу перфекціоністського стилю мислення існують, але поки вони не досить розвинені і потребують подальших розробок.

5. Соціогенетичний підхід стверджує, що перфекціонізм особистості породжують специфічні потреби та цінності суспільства, своєрідні сімейні відносини і умови виховання.

На ранніх етапах розвитку величезне значення для формування перфекціонізму має дитячий досвід взаємодії з батьками. Як показують дослідження та досвід практичної роботи сімейних психотерапевтів, однією з дисфункціональних сімейних цінностей, що підвищують ризик розвитку емоційних розладів у членів сім'ї, є дуже високі стандарти життя і діяльності або перфекціоністські настанови стосовно себе та інших.

Так, у теорії **виховання** перфекціонізм в основному визначається змістом і якістю виховання і навчання, системою спеціальних педагогічних впливів. Психологи, посилаючись на численні приклади, зазначають, що перфекціоністська орієнтація починає формуватися, як правило, ще в молодшому шкільному віці, а іноді й раніше. Вирішальними в її виникненні є чинники сімейного виховання. На думку вчених головними чинниками, які провокують перфекціонізм, можуть бути: а) авторитарний стиль виховання, що поєднує в собі високі вимоги, жорсткий дисциплінарний режим і недостатню емоційну підтримку та участь [10]; б) невротичний перфекціонізм, який походить із дитячого досвіду взаємодії з батьками, які не схвалюють або мінливо проявляють схвалення та чия любов завжди умовна — залежить від результатів діяльності дитини [16]; в) жорсткість материнських стандартів [15]; г) батьківський рівень перфекціонізму та їх потреби у власній досконалості й досконалості своїх нащадків можуть служити головним механізмом передачі депресії від батьків до дитини між поколіннями [14].

6. Персоногенетичний підхід, при якому психічний розвиток розуміється як результат саморуху і спонтанного прагнення до самоактуалізації, а також вільного і свідомого вибору. Представники підходу, в якому перфекціонізм визначається як прагнення до самовдосконалення й бездоганності в усьому, дотримуються думки, що перфекціонізм визначає рівень особистих стандартів індивідів незалежно від здатності досягти їх. У руслі цього підходу виконані дослідження П. Х'юїтта, Г. Флетта, А. Адлера, А. Маслоу, К. Роджерса, Е. Фромма, Л. Сільвермана.

Як здатність людини до самодетермінованої активності, розглядає перфекціоністські настанови й українська дослідниця І. Гуляс. Дослідниця зазначає, що «суть перфекціоністських настанов розкривається у прагненні до самовдосконалення, що набуло особистісного смислу, перетворилося на інтегральну особистісну диспозицію, орієнтуючи людину на буття, пов'язане з тенденцією її постійного розви-

тку, самоактуалізації та самотрансценденції в суспільно корисній діяльності» [3, С. 3]. Готовність до самовдосконалення з метою подальшої реалізації себе у майбутній діяльності змістовно проявляється як прагнення до самовиховання (морально-етичний перфекціонізм), самоосвіти (інтелектуально-компетентнісний), розвитку професійних досягнень (акмеологічний перфекціонізм).

7. Вітчизняна культурно-історична концепція дозволяє розглядати в якості джерел розвитку перфекціонізму особливий соціокультурний дискурс сучасності, що задає специфічні форми і способи соціалізації [11], а саме, культ досконалості, успіху, сили і емоційної стриманості [2], провідний до інтеріоризації патологічних патернів саморегуляції та емоційної регуляції [11], розвитку деструктивних стилів соціальної взаємодії, зокрема, свержавтономії і свержалежності [9]. Можна стверджувати, що реальний рівень перфекціонізму соціально детермінований і дуже залежний від культури й субкультури, до якої належить людина. Перфекціоністські тенденції є наслідками засвоєння цінностей сучасної західної індивідуалізованої культури. Перфекціонізм задає певний ритм життєдіяльності сучасної людини, що визначає стиль, якість та швидкість її соціальної активності. Фактично всі сучасні дослідники дотримуються думки про те, що перфекціонізм — це суб'єктивний за своєю природою соціально зумовлений психологічний феномен, який не існує поза культурним контекстом. Відповідно, для його повного розуміння необхідно аналізувати не тільки індивідуальний, сімейний досвід і особистісні характеристики людей, а й соціально-культурні умови, в яких вони живуть.

Висновки. Аналіз різних поглядів на проблему перфекціонізму засвідчив, що на сьогодні не існує єдиної, загальноприйнятої відповіді на питання його феноменологічної приналежності, адже перфекціонізм — це складне та багатовимірне явище. Нами розглядається як принципова концептуальна схема дослідження перфекціонізму розроблений С. Максименко генетико-моделюючий підхід. У ході роботи охарактеризовано процес становлення, прояву і розвитку перфекціонізму в *еволюційному, філогенетичному та онтогенетичному* аспекті. Відзначається, що проблему перфекціонізму та особливостей його розвитку серед осіб різного віку не можна розглядати поза процесом виховання. Зроблено аналіз перфекціонізму як здатності людини до самодетермінованої активності. Також відзначається великий вклад у формування перфекціоністських настанов вітчизняної культурно-історичної концепції, яка дозволяє розглядати в якості джерел розвитку перфекціонізму особливий соціокультурний дискурс сучасності, що задає специфічні форми і способи соціалізації.

Тож походження, становлення і самоздійснення перфекціонізму як інтегрального особистісного новоутворення, яке складається з мотиваційного, когнітивного, емоційного компонентів, а також особистісних якостей, адекватних вимогам професійної діяльності, здійснюється протягом усього життя особистості і являє собою деяку ідеальну траєкторію, яка на кожному часовому етапі викреслюється оптимальною взаємодією особистості зі світом, батьками, вчителями, найближчим професійним оточенням, суспільством і світом культури. При цьому необхідно підкреслити, що перфекціонізм визначається не одним і не кількома факторами, а скоріше цілою системою факторів при обов'язковій дії центрально-інтегруючої, духовно-сміслової детермінанти, а саме активного творчого «Я» — центру усвідомлення, переживання і свободи, суб'єкта прийняття самостійних рішень і здійснення вільного вибору на всіх етапах існування і розвитку.

Список використаних джерел та літератури

1. Бек А. Когнитивная психотерапия расстройств личности / А. Бек, А. Фримен. — СПб.: Питер, 2002. — 544 с.
2. Гаранян Н. Г. Перфекционизм, депрессия и тревога / Н. Г. Гаранян, А. Б. Холмогорова, Т. Ю. Юдеева // Московский психотерапевтический журнал. — 2001. — № 4. — С. 18-49.
3. Гуляс І. А. Перфекціоністські настанови як чинник професійної готовності майбутніх практичних психологів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Гуляс Інеса Антонівна. — Івано-Франківськ.: Національний університет імені Василя Стефаника, 2007. — 23 с.
4. Золотарёва А. А. Диагностика индивидуальных различий перфекционизма личности: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / А. А. Золотарёва. — Москва, 2012. — 25 с.
5. Кон И. С. Психология ранней юности / Игорь Семёнович Кон. — М.: Просвещение, 1989, — 254 с.
6. Максименко С. Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. — К.: Ваклер, 2000. — 320 с.
7. Максименко С. Д. Психологія особистості / Максименко С. Д., Максименко К. С., Папуча М. В. — К.: Видавництво ТОВ «КММ», 2007. — 296 с.
8. Парамонова В. В. Перфекционизм при тревожных и депрессивных расстройствах: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.04 «Медицинская психология» / В. В. Парамонова. — Москва, 2011. — 25 с.
9. Соколова Е. Т. Психология нарциссизма / Е. Соколова, Е. Чечельницкая. — М.: «Психология», 2001. — С. 43-84.
10. Степанов С. С. Популярная психологическая энциклопедия / С. С. Степанов. — М.: Изд-во «Эксмо», 2005. — 672 с.
11. Тхостов А. Ш. Теоретические проблемы исследования внутренней картины болезни / А. Тхостов, Г. Арина // Психологическая диагностика отношения к болезни при нервно-психической и соматической патологии. — Л.: 1990. — С. 32-38.
12. Хоган Р. Психология личности: Назад к основам / Р. Хоган. — М.: Мир, 1987. — С. 143-144.
13. Ясная В. А. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы / В. А. Ясная, С. Е. Ениколопов // Вопросы психологии. — 2007. — № 4. — С. 157-167.
14. Blatt S. J. The Destructiveness of Perfectionism: Implications for the Treatment of Depression / S. J. Blatt // American Psychologist. — 1995. — № 12. — Vol. 49.
15. Frost R. The dimensions of perfectionism / R. Frost, P. Marten, C. Lahart // Cogn. Ther. Res. — 1990. — V. 14. — P. 449—468.
16. Hamachek D. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D. Hamachek // Psychology. — 1978. — V. 15. — P. 27—33.
17. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social context: conceptualization, assesment and association with psychopathology / P. Hewitt, G. Flett // J. Person. Social Psychology. — 1991. — V. 60. — № 3. — P. 456-470.

REFERENCES

1. Beck, A., & Friman, A. (2002). *Kognityvnaia psikhoterapiya rasstroistv lichnosti*. Saint Petersburg: Piter.
2. Blatt, S. J. (1995). The Destructiveness of Perfectionism: Implications for the Treatment of Depression. *American Psychologist*, 49(12).
3. Frost, R., Marten, P., & Lahart, C. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cogn. Ther. Res.*, 14, 449-468.
4. Garanian, N. H., Kholmohorova, A. B., & Yudeeva, T. Y. (2001). Perfektsyonizm, depressiya y trevoga. *Moskovskiy psikhoterapevtycheskiy zhurnal*, 4, 18-49.
5. Hamachek, D. (1987). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology*, 15, 27-33.
6. Hewitt, P., Flett, G., & Person, J. (1991). Perfectionism in the Self and Social context: conceptualization, assesment and association with psychopathology. *Social Psychology*, 60(3), 456-470.
7. Hulyas, I. A. (2007). *Perfektsionistski nastanovy yak chynnyk profesiinoi hotovnosti maibutnikh praktychnykh psykholohiv*: avtoref. dys. ... kand. psykholoh. nauk: 19.00.07. Ivano-Frankivsk: Natsionalnyi universytet imeni Vasyliya Stefanyka.
8. Khogan, R. (1987). *Psikhologiya lichnosti: Nazad k osnovam*. Moscow: Mir.
9. Kon, Y. S. (1989). *Psikhologiya ranney yunosti*. Moscow: Prosveshchenye.
10. Maksymenko, S. D. (2000). *Heneticheskaia psikhologiya (metodolohicheskaia refleksiya problem razvitiya v psikhologii)*. Kyiv: Vakler.

11. Maksymenko, S. D., & Papucha, M. V. (2007). *Psykhohiia osobystosti*. Kyiv: Vydavnytstvo TOV «KMM».
12. Paramonova, V. V. (2011). *Perfektsionizm pri trevozhnykh i depressyvykh rasstroistvakh: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. psikhol. nauk: spets. 19.00.04 «Meditsynskaia psikhologiya»*. Moscow.
13. Sokolova, E., & Chechel'nitskaya, E. (2001). *Psikhologiya nartsissizma*. Moscow: Psikhologiya.
14. Stepanov, S. S. (2005). *Populiarnaia psikhologicheskaya entsyklopediya*. Moscow: Eksmo.
15. Tkhostov, A., & Aryna, H. (1990). Teoreticheskie problemy issledovaniya vnutrennei kartyny bolezni. *Psykhologicheskaya diagnostika otnocheniya k bolezni pri nervno-psykhicheskoy i somaticheskoy patologiyi*, 32-38.
16. Yasnaya, V. A., & Enikolopov, S. E. (2007). Perfektsionizm: istoriya izucheniya i sovremennoe sostoyanie problem. *Voprosy psikhologii*, 4, 157-167.
17. Zolotaryova, A. A. (2012). *Diagnostika individualnykh razlichiy perfektsionizma lichnosti: avtoref. dys. na soyskanye uchen. stepeny kand. psikhol. nauk: spets. 19.00.01 «Obshchaia psikhologiya, psikhologiya lichnosti, ystory*. Moscow.

В. С. Павлова

аспирант, Классический приватный университет, г. Запорожье

ГЕНЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ ПЕРФЕКЦИОНИЗМА

Резюме

Статья посвящена рассмотрению основных характеристик, этапов и модификаций генетического подхода. Исследуются особенности применения генетического подхода при изучении проблемы перфекционизма. Изучаются условия, причины и основные детерминанты происхождения перфекционизма, закономерности его возникновения, формирования и развития.

Ключевые слова: перфекционизм, генетический подход, теории перфекционизма.

V. S. Pavlova

postgraduate, Classic Private University Zaporozhye

GENETIC APPROACH TO PROBLEMS OF PERFECTIONISM

Abstract

Today the problem of perfectionism demands elaborating of a certain theoretical-methodological and investigative basis. It also requires development of adequate theoretical and practical means of study, and this makes this issue a very actual one.

In our opinion, adequate expansion and understanding of the essence, structure and major laws of emergence, development and self-extracting of such complex universal phenomenon as perfectionism requires realization of system-genetic approach to its analysis. Moreover, the genetic approach to the study of perfectionism gains special explanatory and heuristic efficacy, because it discovers deep regularities of its development as of a live, indissoluble whole. That's why the aim of the article is to study the specifics of use of genetic approach to the problem of perfectionism.

We view genetic-modeling approach, elaborated by S. Maksymenko, as the principle conceptual scheme of the study of perfectionism. In this article the process of perfectionism formation is characterized in the evolutionary, philogenetic and ontogenetic aspects. It is accentuated that the problem of perfectionism and the peculiarities of its development among people of different age cannot be viewed separately from the upbringing process. The analysis of perfectionism as the ability of a person to self-determined activity is performed. Besides, great contribution of native cultural-historic conception into the formation of perfectionistic affirmations is highlighted. It allows treating special sociocultural discourse of modernity that determines specific forms and ways of socialization as a source of perfectionism development.

Keywords: perfectionism, genetic approach, perfectionism theories.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2013